

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2006)

5ο Συνέδριο ΕΤΠΕ «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Χρήση και αξιολόγηση της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης e-Class σε ένα υβριδικό μάθημα

Μαρίνα Παπαστεργίου

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστεργίου Μ. (2026). Χρήση και αξιολόγηση της πλατφόρμας ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης e-Class σε ένα υβριδικό μάθημα. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 678–685. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/9177>

■ ΧΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ ΑΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ e-CLASS ΣΕ ΕΝΑ ΥΒΡΙΔΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ

Μαρίνα Παπαστεργίου

Εκπαιδευτικός ΠΕ19, Δρ. Διδακτικής Πληροφορικής
mpapas@uth.gr

Περίληψη

Στόχος της εργασίας αυτής ήταν η δημιουργία ενός υβριδικού (πρόσωπο-με-πρόσωπο και online) μαθήματος μέσω του Συστήματος Διαχείρισης Μαθημάτων (ΣΔΜ) e-Class και η διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών των 72 φοιτητών και της διδάσκουσας του μαθήματος όσον αφορά στο ΣΔΜ. Τα δεδομένα της έρευνας συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίων των φοιτητών και σημειώσεων της διδάσκουσας. Διαπιστώθηκε ότι, με την εισαγωγή του ΣΔΜ, το μάθημα έγινε πιο αλληλεπιδραστικό και επικεντρωμένο στους φοιτητές, οι οποίοι σχημάτισαν θετικές απόψεις για το ΣΔΜ και εκτίμησαν ιδιαίτερα τη δυνατότητα συμμετοχής τους σε online συζητήσεις. Από την πλευρά της διδάσκουσας, το ΣΔΜ κρίθηκε εύκολο στην εκμάθησή και στη χρήση του. Ωστόσο, εντοπίστηκαν ορισμένες ατέλειες του ΣΔΜ, οι οποίες αφορούσαν στην ευχρηστία του και στη δυνατότητά του να υποστηρίξει ευέλικτες μορφές συνεργασίας και διαμόρφωσης της γνώσης.

Λέξεις Κλειδιά

Ασύγχρονη Τηλεκπαίδευση, Συστήματα Διαχείρισης Μαθημάτων .

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα ιδρύματα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (ΤΕ) υιοθετούν σήμερα τεχνολογίες Διαδικτύου και Παγκόσμιου Ιστού προκειμένου να απαντήσουν στις αυξανόμενες μαθησιακές ανάγκες της κοινωνίας της γνώσης προσφέροντας μαθήματα που πραγματοποιούνται μερικώς ή ολικώς από απόσταση και με ασύγχρονο τρόπο (Hayes 2000). Παράλληλα, πιστεύεται ότι οι τεχνολογίες αυτές μπορούν να μετασχηματίσουν το παραδοσιακό, επικεντρωμένο στο διδάσκοντα, εκπαιδευτικό μοντέλο προς καινοτόμα, επικεντρωμένα στο φοιτητή, εκπαιδευτικά μοντέλα (Oliver & McLoughlin 2000).

Ειδικότερα, πιστεύεται ότι το Διαδίκτυο και ο Παγκόσμιος Ιστός μπορούν να υποστηρίξουν την προσέγγιση του κοινωνικού εποικοδομητισμού στη μάθηση (McMahon 1997), η οποία δίνει έμφαση το ρόλο του κοινωνικού περιβάλλοντος στο σχηματισμό νοήματος από το άτομο και θεωρεί ότι η γνώση κατασκευάζεται συνεργατικά και διαλογικά μέσα από κοινωνικές αλληλεπιδράσεις στο πλαίσιο κοινοτήτων μάθησης (Lave & Wenger 1991). Οι διδακτικές και μαθησιακές στρατηγικές που απορρέουν από την προσέγγιση αυτή (π.χ. ομαδικές συζητήσεις, συνεργατική μάθηση σε ομάδες, μάθηση που βασίζεται σε πρότζεκτ) τονίζουν τη σπουδαιότητα της συνεργασίας των φοιτητών μεταξύ τους, αλλά και με επαγγελματίες στην κοινωνία (Lave & Wenger 1991). Το Διαδίκτυο και ο Παγκόσμιος Ιστός, με τα εργαλεία επικοινωνίας και συνεργ-

γασίας που παρέχουν, μπορούν να υποστηρίξουν υψηλά επίπεδα κοινωνικής αλληλεπίδρασης καθιστώντας εφικτό το σχηματισμό κοινοτήτων μάθησης πέρα από χωρο-χρονικούς περιορισμούς (McMahon 1997).

Για τη δημιουργία μερικών ή αμιγώς online μαθημάτων, χρησιμοποιούνται σήμερα στην ΤΕ ολοκληρωμένα ΣΔΜ, που υποστηρίζουν τη διανομή ψηφιακού μαθησιακού υλικού καθώς και την αλληλεπίδραση του διδάσκοντα με τους φοιτητές και των φοιτητών μεταξύ τους (Hayes 2000). Τα ΣΔΜ συνήθως προσφέρουν εργαλεία για (Firdyiwek 1999): α) την οργάνωση και παρουσίαση του μαθησιακού υλικού, β) τη διαχείριση του μαθήματος, γ) τη σύγχρονη και ασύγχρονη επικοινωνία (π.χ. e-mail, chat, φόρουμ συζήτησης), δ) την αξιολόγηση και αυτο-αξιολόγηση των φοιτητών, ε) την υποβολή εργασιών των φοιτητών και στ) τη συνεργασία των φοιτητών σε ομάδες.

Δεδομένης της αυξανόμενης χρήσης των ΣΔΜ στην ΤΕ, τίθεται το ερώτημα σε ποιό βαθμό τα ΣΔΜ πράγματι καλύπτουν τις ανάγκες των φοιτητών και των διδασκόντων και μπορούν να υποστηρίξουν καινοτόμα, εποικοδομητικά μαθησιακά μοντέλα. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να επιτρέψει τη βαθύτερη κατανόηση της επίδρασης των ΣΔΜ στις εκπαιδευτικές διαδικασίες και να βοηθήσει τους σχεδιαστές ΣΔΜ στη δημιουργία συστημάτων καλύτερα προσαρμοσμένων στις ανάγκες των χρηστών τους. Προκειμένου να απαντηθεί το παραπάνω ερώτημα, απαιτείται συνεχής διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών φοιτητών και διδασκόντων σχετικά με τη χρήση ΣΔΜ.

Η παρούσα μελέτη στόχευε στη δημιουργία ενός υβριδικού μαθήματος, βασισμένου στην προσέγγιση του κοινωνικού εποικοδομητισμού, μέσω ενός ΣΔΜ και στη διερεύνηση των απόψεων και των εμπειριών των φοιτητών και της διδάσκουσας του μαθήματος. Όσον αφορά στους φοιτητές, στόχος ήταν η διερεύνηση: α) του βαθμού στον οποίον χρησιμοποίησαν τα επιμέρους συστατικά μέρη του ΣΔΜ, β) των θετικών και αρνητικών στοιχείων που εντόπισαν στο ΣΔΜ, γ) των απόψεών τους σχετικά με την αξιοποίηση του ΣΔΜ στο μάθημα. Όσον αφορά στη διδάσκουσα, στόχος ήταν η διερεύνηση: α) του βαθμού στον οποίον το ΣΔΜ τη βοήθησε στη δημιουργία και διαχείριση του μαθήματος, β) της επίδρασης του ΣΔΜ στη δουλειά της.

ΜΕΘΟΔΟΣ

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 72 φοιτητές του Τμήματος Μηχανικών Η/Υ, Τηλεπικοινωνιών και Δικτύων του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που παρακολουθούσαν το μάθημα 'Διδακτική της Πληροφορικής Ι' (ΔτΠ Ι) κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2004-2005. Η γράφουσα συμμετείχε ως διδάσκουσα του μαθήματος.

Μαθησιακό περιβάλλον

Το μάθημα επιλογής ΔτΠ Ι εστιάζει σε μεθόδους για τη διδασκαλία της Πληροφορικής και ακολουθεί την προσέγγιση της συνεργατικής μάθησης που βασίζεται σε πρότζεκτ. Στο πλαίσιο του μαθήματος, οι φοιτητές συνεργάζονται σε μικρές ομάδες προκειμένου να εκπονήσουν μια εργασία και ένα πρότζεκτ εξαμήνου. Το Σεπτέμβριο του 2004, το μάθημα μετατράπηκε από την προηγούμενη συμβατική του μορφή σε υβριδική μορφή με την υιοθέτηση ενός ΣΔΜ ως εργαλείου υποστήριξης και αλληλεπίδρασης, παράλληλα με τις πρόσωπο-

με-πρόσωπο διαλέξεις και δραστηριότητες, με κύριο στόχο την προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των φοιτητών και τη δημιουργία online κοινοτήτων μάθησης. Ως ΣΔΜ επιλέχθηκε από τη διδάσκουσα η πλατφόρμα e-Class (GUnet 2004), η οποία είχε εγκατασταθεί στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας λίγο πριν την έναρξη του εξαμήνου στο οποίο αναφέρεται η παρούσα μελέτη. Το μάθημα ΔτΠ Ι περιελάμβανε τα ακόλουθα συστατικά μέρη που προσφέρει το e-Class: α) ατζέντα (χρησιμοποιήθηκε ως ημερολόγιο των συμβάντων του μαθήματος, π.χ. διαλέξεις, παρουσιάσεις), β) έγγραφα (χρησιμοποιήθηκε ως χώρος συγκέντρωσης και διάθεσης προς τους φοιτητές ψηφιακού μαθησιακού υλικού, π.χ. διαφάνειες διαλέξεων), γ) ανακοινώσεις (χρησιμοποιήθηκε ως χώρος ανακοινώσεων του μαθήματος), δ) περιοχή συζητήσεων (χρησιμοποιήθηκε ως χώρος διεξαγωγής ασύγχρονων συζητήσεων πάνω σε συγκεκριμένα θέματα που περιλαμβάνονταν στην ύλη του μαθήματος), ε) ομάδες χρηστών (καθένας από τους εικονικούς αυτούς χώρους εκχωρήθηκε ως χώρος συνεργασίας σε μια ομάδα φοιτητών που δούλευε πάνω σε μια κοινή εργασία ή πρότζεκτ), στ) σύνδεσμοι (χρησιμοποιήθηκε ως λίστα χρήσιμων συνδέσμων σχετικών με την ύλη του μαθήματος), ζ) εργασίες φοιτητών (χρησιμοποιήθηκε ως χώρος υποβολής εργασιών των φοιτητών). Δεδομένου ότι στην ασύγχρονη μάθηση οι online συζητήσεις είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την προαγωγή της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων σε ένα μάθημα και τη συνεργατική κατασκευή της γνώσης (Harasim 2000), ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε στα φόρουμ συζήτησης του μαθήματος. Για τη δημιουργία τους, επιλέχθηκαν από την ύλη του μαθήματος θέματα που εκτιμήθηκε ότι θα πυροδοτούσαν ενδιαφέρουσες συζητήσεις μεταξύ των φοιτητών. Ο συντονισμός των συζητήσεων γίνονταν από τη διδάσκουσα.

Το ΣΔΜ χρησιμοποιήθηκε για την υποστήριξη της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων στο μάθημα ως εξής: η αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των συμμετεχόντων ήταν εφικτή μέσω των φόρουμ συζήτησης του μαθήματος. Η αλληλεπίδραση και συνεργασία των μελών μιας ομάδας μεταξύ τους και με τη διδάσκουσα (για ανταλλαγή απόψεων και παροχή βοήθειας σχετικά με την εργασία και το πρότζεκτ) ήταν εφικτή μέσω της αντίστοιχης 'ομάδας χρηστών', που περιελάμβανε φόρουμ για συζητήσεις της ομάδας καθώς και διαμοιραζόμενη περιοχή για το ανέβασμα/κατέβασμα εγγράφων της ομάδας, στα οποία είχε πρόσβαση και η διδάσκουσα. Τέλος, λόγω περιορισμού που υπήρχε στο e-Class όσον αφορά στο συνολικό μέγεθος των αρχείων ενός μαθήματος, οι φοιτητές μπορούσαν να υποβάλουν τις εργασίες και τα πρότζεκτ είτε απευθείας στη διδάσκουσα είτε ανεβάζοντάς τα μέσω των συστατικών μερών 'εργασίες φοιτητών' και 'ομάδες χρηστών' του ΣΔΜ αντίστοιχα.

Συλλογή και ανάλυση δεδομένων

Για τις ανάγκες της έρευνας, συλλέχθηκαν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα. Στο τέλος του εξαμήνου, οι φοιτητές συμπλήρωσαν ένα ερωτηματολόγιο, στο οποίο, μέσω κλειστών ερωτήσεων, για καθένα από τα συστατικά μέρη του μαθήματος τους ζητούνταν: α) να προσδιορίσουν σε 5-βαθμη κλίμακα (1=ελάχιστα, 2=λίγο, 3=αρκετά, 4=πολύ, 5=πάρα πολύ) το πόσο χρήσιμο το θεωρούν, β) να απαντήσουν αν το χρησιμοποιήσαν στο μάθημα. Επιπλέον, μέσω τριών ανοικτών ερωτήσεων, τους ζητούνταν τα θετικά και αρνητικά στοιχεία που βρήκαν στο ΣΔΜ καθώς και οι απόψεις τους για την καλύτερη μελλο-

ντική αξιοποίησή του στο μάθημα. Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου λήφθηκαν ιδέες από προηγούμενες σχετικές έρευνες (π.χ. Harasim 2000, Yip 2004). Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω των κλειστών ερωτήσεων καταμετρήθηκαν. Καθεμία από τις απαντήσεις στις ανοικτές ερωτήσεις εντάχθηκε σε μία ή περισσότερες (αν έκανε πολλαπλές αναφορές) κατηγορίες. Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, η διδάσκουσα κρατούσε άτυπες σημειώσεις σχετικά με το ΣΔΜ, οι οποίες εξετάστηκαν ώστε να διαπιστωθούν τα κύρια θέματά τους. Τα θέματα αυτά συντέθηκαν προκειμένου να παραχθεί συνολική εικόνα των εμπειριών της διδάσκουσας με το ΣΔΜ.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Απόψεις και εμπειρίες των φοιτητών

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι απαντήσεις των φοιτητών στις κλειστές ερωτήσεις. Για καθένα από τα 7 συστατικά μέρη που εξετάστηκαν, το τμήμα Α του πίνακα δείχνει τις συχνότητες και τα ποσοστά των απαντήσεων των φοιτητών στο πρώτο μέρος των ερωτήσεων (πόσο χρήσιμο θεωρούν το συστατικό μέρος) σε συντεταγμένη 3-βαθμη κλίμακα για λόγους εξοικονόμησης χώρου (η στήλη 'Χαμηλή' αντιστοιχεί στους βαθμούς 1 και 2 της 5-βαθμης κλίμακας, η στήλη 'Μεσαία' στο βαθμό 3 και η στήλη 'Υψηλή' στους βαθμούς 4 και 5). Ακολουθούν οι μέσοι όροι (ΜΟ) των απαντήσεων στην 5-βαθμη κλίμακα. Το Τμήμα Β δείχνει τη συχνότητα και το ποσοστό των φοιτητών που χρησιμοποίησαν το συστατικό στο μάθημα. Όπως προκύπτει, όλα τα συστατικά μέρη κρίθηκαν από τους φοιτητές ως αρκετά ή πολύ χρήσιμα. Ως χρησιμοποιότερα θεωρήθηκαν τα έγγραφα και οι ανακοινώσεις, τα οποία, μαζί με τις περιοχές συζήτησης, ήταν και αυτά που χρησιμοποίησαν περισσότερο οι φοιτητές. Οι μισοί περίπου από τους φοιτητές χρησιμοποίησαν τις ομάδες χρηστών, ενώ περίπου το ένα τρίτο των φοιτητών τις εργασίες φοιτητών. Τα χαμηλότερα αυτά ποσοστά μπορούν να αποδοθούν στο ότι η υποβολή εργασιών και πρότζεκτ μέσω του ΣΔΜ ήταν προαιρετική.

Οι Πίνακες 2 και 3 παρουσιάζουν τα θετικά και τα αρνητικά στοιχεία που βρήκαν οι φοιτητές στο ΣΔΜ. Όπως προαναφέρθηκε, το ΣΔΜ εισήχθη στο μάθημα με κύριο στόχο την υποστήριξη διδακτικών και μαθησιακών στρατηγικών που απορρέουν από τον κοινωνικό εποικοδομητισμό και τη δημιουργία online κοινοτήτων μάθησης. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 2, η συμμετοχή στις online κοινότητες, που δημιουργήθηκαν μέσω των φόρουμ συζήτησης του μαθήματος, ικανοποίησε ιδιαίτερα τους φοιτητές. Οι φοιτητές ανέφεραν ότι ο διάλογος που αναπτύχθηκε στα φόρουμ ήταν ιδιαίτερα εποικοδομητικός και ότι τους βοήθησε στην καλύτερη κατανόηση θεμάτων σχετικών με το μάθημα. Στη συμβατική διδασκαλία, σύμφωνα με τους φοιτητές, η πρόσβαση στις σκέψεις διδασκόντων και συμφοιτητών είναι πιο δύσκολη. Επιπλέον, οι φοιτητές εκτίμησαν την ευελιξία της πρόσβασής τους στο μάθημα καθώς και τη δομή που παρείχε στο μάθημα το ΣΔΜ. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, οι περισσότεροι από τους φοιτητές που απάντησαν στη σχετική ερώτηση έμειναν ικανοποιημένοι από τη χρήση του ΣΔΜ και θα επιθυμούσαν γενίκευση της χρήσης του. Ωστόσο, αναδείχθηκαν και ορισμένα προβλήματα, όπως οι ατέλειες της ΓΔΧ και η έλλειψη εξατομίκευσης στο χρήστη. Τέλος, όπως προκύπτει από τον Πίνακα 4, οι περισσότεροι από τους φοιτητές που απάντησαν στη σχετική ερώτηση έμειναν ικανοποιημένοι από τον τρόπο με τον οποίον αξιοποιήθηκε το ΣΔΜ στο μάθημα. Από τις προτάσεις των υπολοίπων, η προσθήκη περισ-

σότερων θεμάτων συζήτησης υλοποιείται εύκολα. Οι προτάσεις σχετικά με την πρόσβαση στη δουλειά προηγούμενων φοιτητών, το ελεγχόμενο άνοιγμα του μαθήματος προς εξωτερικούς χρήστες και το επιλεκτικό μοίρασμα υλικού μεταξύ ομάδων φοιτητών είναι ενδιαφέρουσες από τη σκοπιά του κοινωνικού επικοινωνιακού, καθώς δείχνουν ότι οι φοιτητές επιθυμούν να συμμετέχουν σε ευρύτερες online κοινότητες μάθησης που ξεπερνούν τα όρια μιας ομάδας συνεργασίας ή ενός μαθήματος. Προσक्रούουν, όμως, σε περιορισμούς του ΣΔΜ, όπως συζητείται στη συνέχεια.

Πίνακας 1. Χρησιμότητα και χρήση επιμέρους συστατικών του μαθήματος (N=72).

Συστατικό	Α-Χρησιμότητα						Β-Χρήση		
	Χαμηλή		Μεσαία		Υψηλή		MO	N	%
	N	%	N	%	N	%			
Ατζέντα	15	20.8	25	34.7	32	44.4	3.4	43	59.7
Έγγραφα	5	6.9	5	6.9	62	86.1	4.4	67	93.1
Ανακοινώσεις	7	9.7	13	18.1	52	72.2	4.0	61	84.7
Περιοχή συζητήσεων	11	15.3	28	38.9	33	45.8	3.5	70	97.2
Ομάδες χρηστών	22	30.6	28	38.9	22	30.6	2.9	38	52.8
Σύνδεσμοι	7	9.7	33	45.8	32	44.4	3.4	40	55.6
Εργασίες φοιτητών	13	18.1	27	37.5	32	44.4	3.4	23	31.9

Πίνακας 2. Στοιχεία του ΣΔΜ που ικανοποίησαν περισσότερο στους φοιτητές (N=64).

Κατηγορία απαντήσεων	N	%
Η δυνατότητα να συμμετέχουν, από οπουδήποτε και οποτεδήποτε, σε online κοινότητες μέσω των φόρουμ συζήτησης, όπου έγινε επικοινωνιακός διάλογος και προάχθηκε η διαπροσωπική επικοινωνία	45	70.3
Η συνολική δομή και η οργάνωση που παρείχε στο μάθημα το ΣΔΜ συγκεντρώνοντας σχετικό περιεχόμενο και υπηρεσίες σε έναν ενιαίο εικονικό χώρο, πράγμα που διευκόλυνε την παρακολούθηση του μαθήματος	34	53.1
Η δυνατότητα να ενημερώνονται άμεσα, από οπουδήποτε και οποτεδήποτε, για τις εξελίξεις στο μάθημα	11	17.2
Η ευκολία στη χρήση του ΣΔΜ, η ταχύτητα και η απλότητά του	11	17.2
Η δυνατότητα να χρησιμοποιούν έναν κοινό χώρο εργασίας με τα άλλα μέλη της ομάδας τους και να επικοινωνούν άμεσα με τη διδάσκουσα σχετικά με το πρότζεκτ τους που ανέβαζαν στο χώρο αυτό	6	9.4
Άλλα στοιχεία, όπως η δυνατότητα εύκολης υποβολής εργασιών	3	4.7

Πίνακας 3. Στοιχεία του ΣΔΜ που ικανοποίησαν λιγότερο στους φοιτητές (N=59).

Κατηγορία απαντήσεων	N	%
Δεν βρήκαν κάτι που να μην τους ικανοποιεί	26	44.1
Η περιορισμένη ακόμη χρήση του, αν και θα έπρεπε να χρησιμοποιείται ως κοινή ηλεκτρονική πλατφόρμα για όλα τα μαθήματα	10	16.9
Η Γραφική Διεπαφή Χρήστη (ΓΔΧ) του ΣΔΜ, που θα μπορούσε να είναι πιο ελκυστική, ενδιαφέρουσα και φιλική προς το χρήστη	9	15.3
Η έλλειψη εξατομίκευσης (personalization) στο χρήστη, που έχει ως αποτέλεσμα ο χρήστης να πρέπει να ελέγχει κάθε φάκελο και περιοχή του μαθήματος για ενημερώσεις (π.χ. νέα αρχεία), πράγμα που είναι χρονοβόρο	8	13.6
Η απενεργοποίηση της σύγχρονης επικοινωνίας μέσω chat στο μάθημα	6	10.2
Περιστασιακές δυσκολίες κατά τη διαδικασία εισόδου (log-in) στο ΣΔΜ	2	3.4

Πίνακας 4. Απόψεις των φοιτητών για την καλύτερη αξιοποίηση του ΣΔΜ (N=58).

Κατηγορία απαντήσεων	N	%
Καμία πρόταση, το ΣΔΜ αξιοποιήθηκε με ικανοποιητικό τρόπο	34	58.6
Θα μπορούσαν να προστεθούν και να είναι διαθέσιμα για κατέβασμα τα πρότζεκτ φοιτητών προηγούμενων εξαμήνων	9	15.5
Θα μπορούσαν να προστεθούν περισσότερα θέματα για συζήτηση	8	13.8
Περιεχόμενο του μαθήματος θα μπορούσε να είναι επιλεκτικά διαθέσιμο σε εξωτερικούς χρήστες (π.χ. εκπαιδευτικούς Πληροφορικής) κάτω από κατάλληλα δικαιώματα πρόσβασης	4	6.9
Περιεχόμενο που μια ομάδα φοιτητών ανεβάζει στην περιοχή εγγράφων της θα μπορούσε να είναι επιλεκτικά διαθέσιμο σε άλλες ομάδες	3	5.2

Εμπειρίες της διδάσκουσας

Το ΣΔΜ κρίθηκε ως εύκολο στην εκμάθηση και στη χρήση του από τη διδάσκουσα. Διαπιστώθηκαν, ωστόσο, ορισμένες ατέλειες. Συγκεκριμένα, η ΓΔΧ θα μπορούσε να είναι φιλικότερη προς το χρήστη (π.χ. να ζητείται από το διδάσκοντα επιβεβαίωση σημαντικών ενεργειών). Επίσης, θα μπορούσε να υπάρχει εξατομίκευση στο χρήστη ώστε ο διδάσκων να ενημερώνεται εύκολα και γρήγορα για τυχόν αλλαγές στις διάφορες περιοχές του μαθήματος (π.χ. νέα μηνυμάτων φοιτητών που αναρτήθηκαν στα φόρουμ συζήτησης, αρχεία φοιτητών που προστέθηκαν στους χώρους των ομάδων χρηστών). Η υιοθέτηση του ΣΔΜ ως εργαλείου για την υποστήριξη διδακτικών και μαθησιακών στρατηγικών που απορρέουν από τον κοινωνικό εποικοδομητισμό (συνεργα-

τική μάθηση βασισμένη σε πρότζεκτ, δημιουργία online κοινοτήτων μάθησης) έκανε το μάθημα πιο αλληλεπιδραστικό και επικεντρωμένο στους φοιτητές, αλλά είχε ως αποτέλεσμα υψηλότερο φόρτο εργασίας για τη διδάσκουσα σε σύγκριση με τη προηγούμενη συμβατική έκδοση του μαθήματος. Αυτό κατά κύριο λόγο οφείλεται στο ότι η επικοινωνία διδάσκουσας-φοιτητών έγινε πιο εύκολη και συχνή, αλλά και πιο απαιτητική όσον αφορά στην ποιότητα και στην ταχύτητα της ανατροφοδότησης που ανέμεναν οι φοιτητές. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, αφιερώθηκε από τη διδάσκουσα σημαντικός χρόνος στα εξής καθήκοντα: α) ανέβασμα και οργάνωση των διαφόρων εγγράφων του μαθήματος, β) ενημέρωση σχετικά με τα μηνύματα που αναρτούσαν οι φοιτητές στα φόρουμ συζήτησης και συντονισμό των online συζητήσεων, γ) ενημέρωση σχετικά με τα αρχεία των εργασιών και των πρότζεκτ που ανέβαζαν οι φοιτητές στις περιοχές 'εργασίες φοιτητών' και 'ομάδες χρηστών', διόρθωση της δουλειάς κάθε ομάδας και αποστολή σχετικών σχολίων προς την ομάδα μέσω του ΣΔΜ, δ) συζήτηση με τα μέλη κάθε ομάδας μέσω της περιοχής συζήτησης της ομάδας για την παροχή βοήθειας και ε) αποστολή απαντήσεων σε μηνύματα e-mail των φοιτητών που αφορούσαν σε ερωτήσεις και απορίες τους. Ωστόσο, μέσω του ΣΔΜ, δόθηκε στη διδάσκουσα η δυνατότητα να προσεγγίσει τον τρόπο σκέψης και δουλειάς του κάθε φοιτητή σε βαθμό που δεν είχε επιτευχθεί στο συμβατικό μάθημα. Τέλος, όσον αφορά στις τρεις προτάσεις των φοιτητών που αναφέρθηκαν στο τέλος της προηγούμενης ενότητας, η υλοποίησή τους είχε ήδη απασχολήσει τη διδάσκουσα από την αρχή του εξαμήνου και εντάσσονταν στις προθέσεις της να υποστηριχθούν μέσω του ΣΔΜ προσεγγίσεις που εμπνέονται από τον κοινωνικό εποικοδομητισμό. Ωστόσο, διαπιστώθηκε ότι η υλοποίηση αυτή προσέκρουε στους εξής περιορισμούς του ΣΔΜ: α) απουσία μηχανισμών για την εύκολη αρχειοθέτηση και διαχείριση της δουλειάς των φοιτητών, β) αδυναμία ευέλικτης ρύθμισης των χρηστών που μπορούν να έχουν πρόσβαση σε επιμέρους περιοχές του μαθήματος, καθώς και στις περιοχές εγγράφων και συζητήσεων της κάθε ομάδας, και των αντίστοιχων δικαιωμάτων πρόσβασης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι οι φοιτητές σχημάτισαν θετικές απόψεις για το ΣΔΜ. Σε συμφωνία με τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών (π.χ. Fisher 1999), οι online κοινότητες που σχηματίστηκαν και ο εποικοδομητικός διάλογος που πραγματοποιήθηκε μέσω των φόρουμ συζήτησης του ΣΔΜ εκτιμήθηκαν ιδιαίτερα από τους φοιτητές, οι οποίοι αναφέρθηκαν στην απουσία ανάλογων λειτουργιών από τη συμβατική διδασκαλία. Το ΣΔΜ συνεισέφερε, επομένως, στην εισαγωγή πιο αλληλεπιδραστικών και διαλογικών τρόπων μάθησης. Επιπλέον, όπως και σε άλλες μελέτες (π.χ. Harasim 2000, Yip 2004), η ευελιξία της συμμετοχής ανεξάρτητα από τόπο και χρόνο και η οργανωτική δομή που παρείχε στο μάθημα το ΣΔΜ αξιολογήθηκαν από τους φοιτητές ως σημαντικά στοιχεία, που τους διευκόλυναν στην παρακολούθηση του μαθήματος. Το ΣΔΜ αξιολογήθηκε από τη διδάσκουσα ως εύκολο στην εκμάθηση και χρήση του. Συνεισέφερε, επίσης, σε ταχύτερη και συχνότερη επικοινωνία διδάσκουσας-φοιτητών σε σύγκριση με την προηγούμενη, συμβατική έκδοση του μαθήματος, εύρημα που υποστηρίζει προηγούμενες μελέτες (π.χ. Fisher 1999) και δείχνει ότι η ευελιξία της online επικοινωνίας μπορεί να

βελτιώσει την επαφή διδάσκοντα-φοιτητών. Ωστόσο, σε συμφωνία με τα ευρήματα άλλων μελετών (π.χ. Harasim 1999), προέκυψε ότι, με την παροχή του μαθήματος μέσω του ΣΔΜ, ο φόρτος εργασίας της διδάσκουσας αυξήθηκε, κυρίως λόγω των αυξημένων απαιτήσεων της επικοινωνίας με τους φοιτητές καθώς και του συντονισμού της επικοινωνίας των φοιτητών μεταξύ τους.

Τέλος, τόσο οι φοιτητές όσο και η διδάσκουσα επεσήμαναν ορισμένες ατέλειες του ΣΔΜ, που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους σχεδιαστές του. Αυτές αφορούν: α) στην ευχρηστία του ΣΔΜ (απαιτείται μια πιο φιλική προς το χρήστη και ελκυστική ΓΔΧ καθώς και εξατομίκευση στο χρήστη) και β) στη δυνατότητα υποστήριξης διδακτικών και μαθησιακών στρατηγικών που απορρέουν από τον κοινωνικό εποικοδομητισμό και, ειδικότερα, στη δυνατότητα υποστήριξης ευρύτερων online κοινοτήτων μάθησης. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της έρευνας, φοιτητές και διδάσκοντες αναμένουν από τα ΣΔΜ να μπορούν να υποστηρίξουν ποικίλες και ευέλικτες μορφές επικοινωνίας, συνεργασίας και διαμοίρασης της γνώσης, που να περιλαμβάνουν όχι μόνο τους ίδιους, αλλά και προηγούμενους φοιτητές του μαθήματος και εξωτερικούς χρήστες. Τα ΣΔΜ θα πρέπει, επομένως, να περιλαμβάνουν εργαλεία για την υποστήριξη τέτοιων μορφών επικοινωνίας και συνεργασίας, οι οποίες είναι σημαντικές για την υλοποίηση διδακτικών και μαθησιακών προσεγγίσεων που εμπνέονται από τον κοινωνικό εποικοδομητισμό (Pountney & Aspden 2002). Ειδικότερα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι θα ήταν χρήσιμη η υλοποίηση στο ΣΔΜ που χρησιμοποιήθηκε μηχανισμών για την αρχειοθέτηση της δουλειάς των φοιτητών, για το ελεγχόμενο άνοιγμα ενός μαθήματος προς εξωτερικούς χρήστες και για την επιλεκτική διαμοίραση υλικού μεταξύ ομάδων φοιτητών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Firdiyewek, Y. (1999), Web-based courseware tools: Where is the pedagogy?, *Educational Technology*, 39(1), 29-34
- Fisher, M. (1999), Lotus LearningSpace: A WWW strategy for growth, *International Journal of Educational Telecommunications*, 5(4), 309-329
- GUnet (2004), Εγχειρίδιο E-Class, τελευταία πρόσβαση 17 Φεβρουαρίου 2006, ιστοχώρος <http://eclass.gunet.gr/claroline/auth/manual.php>
- Harasim, L. (1999), A framework for online learning, *IEEE Computer*, 32(9), 44-49
- Harasim, L. (2000), Shift happens: Online education as a new paradigm in learning, *The Internet and Higher Education*, 3, 41-61
- Hayes, R. (2000), Exploring discount usability methods to assess the suitability of online course delivery products, *The Internet and Higher Education*, 2(2/3), 119-134
- Lave, J., & Wenger, E. (1991), *Situated learning: Legitimate peripheral participation*, Cambridge: Cambridge University Press
- McMahon, M. (1997), Social constructivism and the WWW: A paradigm for learning, τελευταία πρόσβαση 17 Φεβρουαρίου 2006, ιστοχώρος <http://www.ascilite.org.au/conferences/perth97/papers/Mcmahon/Mcmahon.html>
- Oliver, R., & McLoughlin, C. (2000), Web-based learning and generic skills development, *UniServe Science News*, 15
- Pountney, R., & Aspden, L. (2002), Community and constructivism: Implicit pedagogical models in virtual learning, in G. Richards (ed.), *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare and Higher Education 2002*, 2043-2046, Montreal, Canada
- Yip, M. (2004), Using WebCT to teach courses online, *British Journal of Educational Technology*, 35(4), 497-501